

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji**

Warszawa, dnia 28 września 2011 r.

**Zarząd
ENERGA-OPERATOR S.A.**

P/11/044
KGP-4101-02-08/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹ (dalej *ustawa o NIK*), Najwyższa Izba Kontroli² przeprowadziła w ENERGA OPERATOR S.A. (dalej także Spółka), kontrolę działań podejmowanych przez Spółkę w zakresie przyłączania energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii (OZE) do systemu elektroenergetycznego, w latach 2008- 2011 (I poł.)³.

W związku z ustaleniami przedstawionymi w protokole kontroli, podpisanym w dniu 12 sierpnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli - Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, stosownie do art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Zarządowi Spółki niniejsze *Wystąpienie*.

NIK ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Spółki w zakresie przyłączania energii wytworzonej w OZE do systemu dystrybucyjnego.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieterminowego wydawania w latach 2008-2010 warunków przyłączenia farm wiatrowych do sieci elektroenergetycznej, której właścicielem i operatorem jest Spółka. Po 2010 r. nieprawidłowości te nie wystąpiły.

1. Spółka prawidłowo sporządziła dla obszaru swojego działania plany rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię z uwzględnieniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

³ Z uwzględnieniem zagadnień, z okresu wcześniejszego, mających istotny wpływ na kontrolowaną tematykę.

Zgodnie z obowiązującymi w okresie objętym kontrolą przepisami *ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*⁴, Spółka w okresie 2008-2011 (I poł.) przygotowała dwa plany rozwoju, uwzględniające wymagania określone w art. 16 *Prawa energetycznego*, na lata: 2008-2011 (uzgodniony przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w dniu 24 grudnia 2007 r.) oraz 2011-2015 (uzgodniony przez Prezesa URE w zakresie rzeczowym obejmującym 2011 r. w dniu 17 grudnia 2010 r.⁵).

Spółka sporządziła także prognozę dotyczącą stanu bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej na lata 2011-2025 (zgodnie z art. 16 ust. 2a *Prawa energetycznego* wprowadzonym od dnia 11 marca 2010 r.), wysłaną Prezesowi URE w dniu 30 maja 2011 r. Spółka nie dokonała oceny realizacji planu rozwoju, o której mowa w art. 16 ust. 8 *Prawa energetycznego*, ponieważ w okresie objętym kontrolą nie minął jeszcze okres trzech lat, za jaki należy dokonać takiej oceny.

Na podstawie art. 16 ust. 14 *Prawa energetycznego*, Spółka w okresie objętym kontrolą opracowała aktualizację planu rozwoju obejmującą 2010 r. uwzględniającą zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, uzgodnioną przez Prezesa URE w dniu 16 grudnia 2009 r. – zgodnie z dyspozycją ww. przepisu przedmiotowa aktualizacja winna być dokonana nie rzadziej, niż co trzy lata.

Za lata 2008, 2009 oraz 2010 Spółka opracowała i przesłała Prezesowi URE, zgodnie z obowiązkiem nałożonym przez *Prawo energetyczne* (art. 16 ust. 7), sprawozdania z realizacji planów rozwoju w ww. latach.

Realizacja planu rozwoju Spółki w latach 2008-2011 w zakresie nakładów na inwestycje związane z przyłączaniem OZE była następująca (w tys. zł w cenach bieżących z 2010 r.): 2008 r. – plan: 25 354, wykonanie: 4 756; 2009 r. – plan: 33 572, wykonanie: 6 871; 2010 r. – plan: 23 024, wykonanie: 15 830; 2011 r. – plan (za cały rok): 72 140, wykonanie (I kwartał): 12 377.

NIK nie zgłasza do powyższego planu uwag, uwzględniając wyjaśnienia Spółki w sprawie różnic między planami a ich wykonaniem. Relatywnie duże nakłady planowane na przyłączenie OZE oparte były na posiadanej przez Spółkę dokumentacji (złożone wnioski inwestorów o wydanie warunków przyłączenia lub podpisane już umowy o przyłączenie⁶). Natomiast powody niewielkiego stopnia ich wykonania były w dużej mierze niezależne od

---

⁴ Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm.

⁵ Wymóg opracowania pięcioletnich planów rozwoju przez operatora systemu elektroenergetycznego obowiązuje od dnia 11 marca 2010 r. - por. *ustawa z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 21, poz. 104).

⁶ Por. pkt 5 niniejszego *Wystąpienia*.

Spółki (problemy inwestorów z uzyskaniem wypisu i wyrysu z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, na których miał być realizowany projekt, oraz brak tytułu prawnego inwestorów do ww. gruntów).

NIK podziela stanowisko Spółki, że nowelizacja przepisów *Prawa energetycznego* obowiązująca od dnia 11 marca 2010 r. (w wyniku której rozszerzono liczbę załączników do wniosku o wydanie warunków przyłączenia m.in. o ww. wypis i wyrys oraz tytuł prawny do gruntu inwestycyjnego, a także konieczność wpłaty zaliczki na poczet opłaty za przyłączenie), wymusiła na inwestorach lepsze przygotowanie projektów pod względem formalnym i finansowym. Wskazuje na to zmniejszająca się różnica w omawianym okresie między wielkościami planowych inwestycji a zrealizowanymi przedsięwzięciami w zakresie przyłączenia OZE do sieci elektroenergetycznej.

2. W okresie objętym kontrolą Spółka wprowadziła do systemu elektroenergetycznego następujące ilości energii elektrycznej wytworzonej w OZE (dane w MW): w 2008 r. 1 450 144, w 2009 r. – 1 746 960, w 2010 r. – 2 303 307 i w I poł. 2011 r. – 1 182 597. Dane te zostały terminowo⁷, zgodnie z art. 9c ust. 12 *Prawa energetycznego*, przedstawione Prezesowi URE. Wzrost o 59 % ilości energii elektrycznej wytworzonej w OZE w latach 2008-2010 pozwolił na utrzymanie 20-22 % udziału Spółki w wolumenie krajowej energii elektrycznej wytworzonej w OZE.

W ocenie NIK, sposób pozyskiwania informacji źródłowych zapewniał wiarygodność ww. danych, przekazywanych Prezesowi URE. Skontrolowane wybrane wnioski wytwórców energii z OZE o wydanie świadectw pochodzenia wytworzonej energii elektrycznej w źródle odnawialnym⁸ były poświadczone przez Spółkę w zakresie zgodności wytworzonej ilości energii z OZE ze wskazaniami urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych zainstalowanych przez ENERGA-OPERATOR w odnawialnym źródle energii.

3. NIK nie wnosi uwag do prawidłowości ustalenia nakładów inwestycyjnych na przyłączenie OZE do sieci dystrybucyjnej.

W okresie objętym kontrolą Spółka poniosła następujące nakłady inwestycyjne w przedmiotowym zakresie (na 1 MW mocy elektrycznej): w 2008 r. – 34,6 tys. zł, w 2009 r. – 72,2 tys. zł, w 2010 r. – 19,5 tys. zł i w I poł. 2011 r. – 99,4 tys. zł. Ww. nakłady były wyższe średnio o ponad 50% od nakładów na przyłączenia innych niż OZE źródeł energii elektrycznej, które przykładowo wyniosły w 2010 r. 9,6 tys. zł, a w I poł. 2011 r. – 42,1 tys. zł na 1 MW mocy elektrycznej.

---

⁷ Do dnia 31 lipca – za I poł. roku, do dnia 31 stycznia – za II poł. roku.

⁸ Por. art. 9a ust. 1 pkt 1 *Prawa energetycznego*.

Nie stwierdzono przypadków konieczności wypłaty przez Spółkę odsetek od wniesionych zaliczek na poczet wydania warunków przyłączenia OZE do sieci elektroenergetycznej, o których mowa w art. 7 ust. 8j pkt 2 *Prawa energetycznego*⁹ (w brzmieniu od dnia 11 marca 2010 r.). Nie wystąpiły także sytuacje sporne dotyczące zaliczkowania i rozliczenia kosztów przyłączenia OZE do sieci.

4. Spółka wywiązywała się z ustawowego obowiązku¹⁰ zapewnienia pierwszeństwa w świadczeniu usług dystrybucji energii elektrycznej wytworzonej w OZE.

Z ustaleń kontroli wynika, że źródła OZE (w szczególności farmy wiatrowe, ale także elektrownie gazowe i wodne) zlokalizowane były na takich obszarach działania Spółki, gdzie nie było zarówno konwencjonalnych źródeł wytwarzania energii jak i elektrociepłowni. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków wprowadzenia ograniczeń dla OZE dla zapewnienia bezpiecznej pracy sieci elektroenergetycznej przy jednoczesnym utrzymaniu pracy innych źródeł energii. Ponadto, Spółka wdrażała system dyspozytorski, umożliwiający bieżący nadzór i zarządzanie wytwarzaniem energii z OZE w celu optymalnego wykorzystania mocy produkcyjnych i możliwości systemu dystrybucyjnego.

5. NIK nie zgłasza uwag do merytorycznej strony rozpatrywania przez Spółkę wniosków o określenie warunków przyłączenia OZE do sieci dystrybucyjnej¹¹.

W okresie objętym kontrolą liczba przedmiotowych wniosków kształtowała się następująco: w 2008 r. wydano 327 warunków przyłączenia oraz dokonano 141 odmów ich wydania, w 2009 r. – wydano 373 warunków oraz dokonano 504 odmów, w 2010 r. – wydano 190 warunków oraz dokonano 190 odmów, w 2011 r. (I poł.) wydano 54 warunki oraz dokonano 20 odmów.

Odmowy wydania warunków przyłączenia OZE do sieci uwarunkowane były wyłącznie brakiem technicznych warunków przyłączenia. Podstawę do uznania, że sieć w stanie istniejącym lub planowanym nie zapewniała technicznych możliwości przyłączenia OZE stanowiła sytuacja, gdy dla budowy przyłącza niezbędna była także budowa nowych lub wzmocnienie istniejących sieci, nieprzewidzianych w aktualnym planie rozwoju przedsiębiorstwa energetycznego (art. 7 ust. 1 *Prawa energetycznego*).

Taki sposób rozstrzygania przedmiotowych wniosków przez Spółkę był akceptowany przez Prezesa URE. W okresie objętym kontrolą Prezes URE rozstrzygał w 38 spornych

---

⁹ Tj. w sytuacji, kiedy przedsiębiorstwo energetyczne wyda warunki przyłączenia po terminie, o którym mowa w art. 7 ust. 8g.

¹⁰ Por. art. 9c ust. 6 *Prawa energetycznego*.

¹¹ Por. art. 7 *Prawa energetycznego*.

sprawach związanych z odmową przyłączenia do sieci, z czego: w 29 sprawach nie wniósł zastrzeżeń do odmowy przyłączenia, w 7 sprawach umorzył postępowanie wskutek wycofania przez inwestora stosownego wniosku, w dwóch sprawach zawiesił postępowanie (wskutek prowadzonych negocjacji między stronami postępowania – tj. Spółką i inwestorami).

Zgodnie z art. 7 ust. 8l pkt. 1 *Prawa Energetycznego*, Spółka terminowo przedstawiała informacje dotyczące podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV na swoich stronach internetowych.

5.1. NIK negatywnie ocenia nieterminowe wydawanie warunków przyłączenia OZE do sieci elektroenergetycznej w latach 2008-2010.

Do dnia 11 marca 2010 r. w zakresie terminów wydania warunków przyłączenia¹² - obowiązywały przepisy *rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczególnych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego*¹³, które było poprzedzone *rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, ruchu i eksploatacji tych sieci*¹⁴ (uchylonym z dniem 13 czerwca 2007r.) – dalej *rozporządzenie systemowe*. Przepisy *rozporządzenia systemowego* nakładały następujące terminy na wydanie warunków przyłączenia: w przypadku przyłączenia do sieci średniego napięcia przedsiębiorstwo energetyczne miało na to 60 dni, zaś w przypadku przyłączenia do sieci 110 kV – 90 dni, od dnia złożenia kompletnego wniosku przez inwestora.

W dniu 13 czerwca 2008 r. Prezes URE z urzędu wszczął postępowanie administracyjne (DPE-451-195(1)/2686/2008/PB) w sprawie wymierzenia Spółce kary pieniężnej w związku z ujawnieniem nieprawidłowości, polegających na naruszeniu warunku 2.1.1. *koncesji na dystrybucję energii elektrycznej* (brak przestrzegania obowiązku wykonywania działalności objętej koncesją na zasadach ustalonych w *ustawie – Prawo energetyczne* oraz wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych), poprzez niedotrzymanie terminów wydawania warunków przyłączenia dla farm wiatrowych – wnioskodawców zaliczonych do tzw. I i II grupy przyłączeniowej.

W trakcie prowadzonego postępowania ujawniono, że nie wydano warunków przyłączenia do sieci w terminie określonym w *rozporządzeniu systemowym* w przypadku dwudziestu jeden wniosków o wydanie warunków przyłączenia do sieci (z wyłączeniem

---

¹² Z dniem 11 marca 2010 r. określono w art. 7 ust.8g *Prawa energetycznego* nowe terminy wydania warunków przyłączeń (Dz. U. z 2010 r. Nr 21, poz. 104).

¹³ Dz. U. Nr 93, poz. 623 ze zm.

¹⁴ Dz. U. z 2005 r. Nr 2, poz. 6.

przypadków, w których ostatecznie nastąpiła odmowa przyłączenia). Ujawnione nieprawidłowości dotyczyły wniosków złożonych w latach 2004-2007, a stwierdzone przekroczenia terminów – od sześciu miesięcy do pięciu lat.

W wyniku powyższego, Prezes URE Decyzją (DPE-451-195(25)/2686/2009/IB) z dnia 31 grudnia 2009 r. wymierzył ENERGA-OPERATOR karę pieniężną w wysokości 250 tys. zł, co stanowiło 0,009% przychodu z działalności koncesjonowanej w zakresie dystrybucji energii elektrycznej osiągniętego w 2008 r.

Uwzględniając wyjaśnienia Spółki składane Prezesowi URE oraz NIK, że opóźnienia spowodowane były rygorystycznymi terminami na wydanie warunków przyłączenia oraz problemami z rozbudową infrastruktury sieciowej, Izba negatywnie ocenia niedotrzymanie terminów określonych w *rozporządzeniu systemowym*, przejawiające się w wielokrotnym ich przekraczaniu.

O powyższym świadczą wyniki przeprowadzonej w Spółce na polecenie Prezesa Zarządu¹⁵ kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji procesu przyłączenia farm wiatrowych do sieci, w szczególności w zakresie terminowości wydawania warunków przyłączenia do sieci. W okresie od stycznia 2009 r. do końca lutego 2010 r. stwierdzono 55 przypadków istotnego (od ponad 2-tygodniowego do 3-miesięcznego) przekroczenia terminu wydawania warunków przyłączenia w sześciu Oddziałach Spółki, w tym największy odsetek spraw rozpatrzonych z opóźnieniem wystąpił w Oddziałach w: Elblągu – 37%, Kaliszu – 31% i Olsztynie – 30%.

Biorąc pod uwagę następujące fakty:

- ww. nieprawidłowości wystąpiły w czasie obowiązywania bardziej restrykcyjnych przepisów prawa w tym zakresie – od dnia 11 marca 2010 r., zgodnie z art. 7 ust. 8g *Prawa energetycznego*, przedsiębiorstwo energetyczne wydaje warunki przyłączenia do sieci średniego napięcia oraz 110 kV w terminie 150 dni od dnia złożenia wniosku;
- po dniu 11 marca 2010 r. nie stwierdzono w Spółce przekroczenia terminu wydania warunków przyłączenia dla OZE;
- wysokość kary pieniężnej wymierzonej przez Prezesa URE (0,009% przychodu z działalności koncesjonowanej) w kontekście dopuszczalnego przepisami prawa maksymalnego jej wymiaru (15% przychodu z tej

---

¹⁵ Por. Polecenie Prezesa Zarządu Spółki Nr 6/2010 z dnia 9 lutego 2010 r.

działalności¹⁶) – wskazującą m.in. na stosunkowo niewielki stopień zawinienia i szkodliwości naruszenia przepisów prawa w ocenie regulatora;

- działania podjęte przez Spółkę po nałożonej przez Prezesa URE karze - przeprowadzenie kontroli wewnętrznej oraz podjęcie niezbędnych działań dyscyplinujących właściwych pracowników Spółki wraz ze wzmocnieniem prowadzonej kontroli zarządczej w przedmiotowym zakresie¹⁷;

oraz pozostałe oceny wyrażone w niniejszym *Wystąpieniu*, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych.

Stosownie do art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi Spółki prawo zgłoszenia do Dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
(-) Andrzej Otrębski

---

¹⁶ Por. art. 56 ust. 3 *Prawa energetycznego*.

¹⁷ Por. Polecenie Prezesa Zarządu Spółki Nr 14/2010 z dnia 11 czerwca 2010 r.